

NÉPNEVELŐ

A KATHOLIKUS TANÍTÓSÁG HIVATALOS LAPJA

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ára egész évre 8 korona, félévre 4 korona, egyes szám ára 30 fillér. — Szerkesztőség: Budapest, VIII. ker., Szentkirályi-utca 28. szám. — Telefon: 52—31. — Kéziratokat nem küldünk vissza.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
EMBER KÁROLY
KIADÓTULAJDONOS:
SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

Megkapja e lapot minden katolikus népoktatási intézet egy példányban ingyen. Ily kérelmek az egyházmegyei főtanfelügyelőség útján intézendők a Szent-István-Társulat igazgatóságához, Budapest, VIII. kerület, Szentkirályi-utca 28.

A keresztény kultúra útja Keletre.

Csernoch János dr. esztergomi érsek, Magyarország hercegprímása elnöki megnyitó beszédéből, melyet a Szent-István-Társulat f. évi közgyűlésén mondott.

Magyarország biboros hercegprímása nagyfontosságú kérdések megoldásának módjaira mutatott reá ezévi beszédében is, melyet a Szent-István-Társulat közgyűlésén mondott, de amely beszéd a magyar katolikusok révén a magyar nemzethez intézett bölcs szótát nagy értékét képviseli.

Beszéde elején a római kérdést állítja az elmébe, mondván: *«Bebizonyosodott, hogy a pápa szabadságának és szuverén állásának biztosítékai elégtelenek, viszont a népek nagy harcában elemi erővel utat tört az igazság, hogy politikai és kulturális szempontból is szükséges egy feltétlenül semleges és független, biztos erkölcsi alapon nyugvó világhatalom.»*

Ezekután rátér arra, hogy az előttünk megnyitott Keletre el kell juttatni nekünk, magyaroknak is a keresztény kultúrát, mert e törekvésünkkel és az ezek által elért eredményekkel gazdasági érdekeinket is biztosítjuk Kelet népei között. Ezeket mondja a bölcsen ítélő főpap:

«Amint a délkeleti hadszíntéren elért sikerek a Kelet kapuját előttünk megnyitották, figyelmünk Kelet felé terelődött. Mint hű szövetségesek Törökországot minden erőnkkel támogatjuk, hogy ellen-ségein győzedelmeskedjék, állami és nemzeti megszilárdulását elérje, de mint katolikusok felismerjük azt a nagy kötelességünket is, hogy az egyháznak jogait megvédelmezzük és két évezredhatalmas erőfeszítésének gyümölcsét veszni ne engedjük. A Kelet az egyház bölcsője. Ott vannak a szent-helyek, amelyeket az Úr Jézus földi élete megszentelt, amelyeken az apostolok működtek, a szent-atyák tanítottak, az első szerzetesek és remetéik a bűnbánat csodás hősiességét tanították, a kereszties lovagok alusszák álmukat, a zarándokok millióinak csókjai égnék.

A szorosán vett lelkipásztori működésen kívül az egyház látta el keleten az iskolákat és a karitatív intézményeket, amely tereken vagy 700 latin laikus szerzetes, 1000 apáca és 1000 görög laikus testvér dolgozott. Leginkább a francia és az olasz katolikusok fejtették ki nagy tevékenységet és hoztak áldozatokat. Az előbbieknél 600 iskolájuk volt 100.000 növendékkel, az utóbbiaknak vagy 200 iskolájuk. Utóbbi időben igen jelentékeny szerepet töl-

töttek be a német misszionáriusok is. Az osztrákok Konstantinápolyban fenntartották a Szent-György-intézetet, a jeruzsálemi zarándokházat, míg a magyarok összes tevékenysége kimerült abban az évi 10—15.000 korona adományban, amelyet a Szentsír-órének juttattak s abban a 6000—7000 koronában, amellyel a jeruzsálemi osztrák-magyar zarándokház fenntartásához hozzájárultak.

A latin katolikusok Törökországban a kormányaik által kötött szerződésekből, kapitulációkban biztosított privilégiumokat élvezték s általában francia protektorátus alatt állottak, amely protektorátushoz a francia kormány egyházellenes politikája mellett is szívósan ragaszkodott s annak érdekében igen nagy anyagi áldozatokat hozott.

Amint a világháború kitört s Törökország hadi állapotba került Franciaországgal és Olaszországgal, a keleti katolikus missziók válságos helyzetbe jutottak. Megszűntek a kapitulációk, a francia protektorátus elvesztette jelentőségét, a francia és olasz alattvalóknak el kellett hagyniuk Törökországot. Így a hitközségek pap nélkül, az iskolák tanítók nélkül maradtak. Törökország a missziók épületeit katonai és más célokra lefoglalta. Pusztulás és elhagyatottság uralkodik mindenütt az ősi egyházak helyén.

A történelem előtt felelősek vagyunk mi, a törökökkel szövetséges államok katolikusai, ha tétlenül nézzük a pusztulást. Jogosan érne a vád, hogy mulasztásunkkal annak okai és részesei lettünk. Belátják ezt a német katolikusok, akik fajuknak szívós-ságával és praktikus érzékével már munkához lát-tak. Nem maradhatnak el a magyar katolikusok sem, akik földrajzi fekvésüknél és faji rokonságuk-nál fogva a Törökországban való kulturális munkára kétszeresen hivatottak. Nem szabad tovább késle-kednünk. Ha közgazdasági téren már most a dúló harcok idején keressük az érintkezést Törökorszá-gal, akkor az egyház követéinek is meg kell indul-niuk, mert a misszionáriusok rendszeren megelőzik a gazdasági kapcsolat megteremtőit, sőt azok útját előkészítik. A vallási motívumok erősebbek minden egyéb indítóoknál s azért szegyenkeznünk kellene, ha azok sürgetésére meg nem indulnánk.

Nem könnyű a feladat, amelyre vállalkoznunk kell. Törökországban a katolikus misszionáriusok-kal szemben bizonyos fokú bizalmatlansággal visel-tnek. Nemcsak az izlam követőinek vallásos idegen-kezdése ez a katolikus egyház hírnökeivel szemben, hanem nemzeti féltékenykedés is. Eddig a misszio-

nariusokat idegeneknek tekintették Törökországban s azt mondták róluk, hogy nem nevelték hűveiket a török állam iránt való hűségben, hanem a török területen idegen nemzeti érzést tápláltak.

Törökország, mint modern állam, nem nyomhatja el a vallási szabadságot és el kell ismernie az egyháznak azt az Istentől származó jogát, hogy a lelkek örök üdvét munkálja. Elvárhatjuk ezt Törökországtól annál inkább, mert a béke idején nála eddig is a vallási türelemre dicséretes hajlandóságot tapasztaltunk s mert erre a viszonyosság elvénél fogva is kötelezve van azon államokkal szemben, amelyek vele őszinte szövetségben vannak és a saját területükön a türelmet gyakorolják, sőt az izlamot mint vallásfelekezetet kifejezetten is ismerték.

— Műjában áll Törökországnak, hogy a katolicizmus helyzetét, mint önálló állam az Apostoli Szentszékekkel rendezze, amely távol áll minden politikai törekvéstől s egyedül a vallási érdekeket tartja szem előtt. Így kizárható minden politikai és nemzeti féltékenység. A nemzetközi jog, az általános emberi jogok és a méltányosság követelményein kívül igen fontos érdekek is ajánlják Törökországnak, hogy a katolikus egyház szabadságát biztosítsa és oltalmazza. Az iskolák, kórházak, árvaházak, szegényházak és egyéb jótékony intézmények eddig majdnem kizárólag a misszionáriusok kezében voltak. Ha ezek működése megbénítatnék, az állam kulturális haladása a legnagyobb áldozatok árán is alig volna biztosítható, sőt eleinte hanyatlás állana be.

Senki sem akarja elvitatni Törökországnak azt a jogát, hogy közoktatásügyét a saját törvényeivel szabályozza. De az okosság parancsolja, hogy ezek a törvények az adott viszonyokkal számoljanak s megvalósíthatatlan követelményekkel ne akadályozzák a kulturális munkát. A katolikus missziók úgy a háború alatt, mint különösen ez után a legnagyobb készséggel akarják felajánlani szolgálatukat úgy a szellemi, mint az anyagi művelődés terén. S Magyarország katolikusai is részt kérnek a munkában. A német és osztrák katolikusokkal testvéri szövetségben és külön is dolgozni akarnak.

Hazánkban az egyházi pályára való hivatások esekély száma miatt sok panaszt hallunk. Az itthoni egyházi szükségleteket is alig tudjuk ellátni, de a háború komoly idejében a természetfeletti gondoskodás mely medreket vágott s így joggal remélhetjük, hogy az egyházi pályán elég a külföldi akcióban is használható munkaerő fog jelentkezni. Gondoskodnunk kell oly nevelőintézetéről, ahol a magyar ifjak a missziós élethivatásra előkészülhetnek. Ezen cél megvalósíthatása végett számítunk valamely, a missziós tevékenységgel foglalkozó szerzetnek közreműködésére. Mivel a keleti missziók nem várhatnak az új nemzedék felnövekedésére, a mostani világi és szerzetes papság, valamint a női szerzetek tagjai között is bizonyára jelentkeznek s örömmel állapítom meg, hogy máris jelentkeztek, az apostoli útra. A német katolikusok kezdeményezésére megindult missziós mozgalom már megteremtette nálunk is a maga gyümölcseit. Tartottunk a különböző katolikus egyesületek és szervezetek vezetőivel missziós értekezletet Budapesten, ahol a mozgalom egységes irányítását a Szent-László-Társulatra bíztuk, amelynek fáradhatatlan elnöke Várady L. Árpád kalocsai érsek úr ő excellenciája. A Szent-László-Társulat kebelében alakult egy tá-

gabb és egy szűkebb bizottság, amely a keleti missziók ügyében az elnöklő érsek úr tanácsa után fejti ki működését.

Tekintetünket elsősorban a török birodalom fővárosára, Konstantinápolyra és a Szentföld központjára, Jeruzsálemre vetettük, ahonnan a magyar katolikusok tevékenységének ki kell indulnia s ahol a megfelelő központokat kell létesítenünk. Konstantinápolyban az osztrák lazaristák Szent György-Intézetének mintájára magyar iskola, Jeruzsálemben pedig a Szent István király által alapított magyar hospicium felújítása és ezzel kapcsolatban magyar biblikus intézet tervezetik.

Mindkét intézetet a magyar Szent-Ferenc-rendre kívánjuk bízni, amely rend a keleti missziókban, különösen a Szentföldön eddig is nagy szerepet játszott. A Szent-Ferenc-rend örömmel vállalkozik a feladatra és már kijelölte az embereket, akik az úttörés munkáját végzik. A hazai franciskánusoknak szentföldi komisszáriusa a Szentföld szükségleteinek biztosítására külön egyesületet alapított Magyarországon, a Szent Kereszt Hadseregét, amely évenként jelentékeny áldozatokat hozott. Van a társulatnak hivatalos lapja is.

Ezt a társulatot kívánjuk felhasználni arra, hogy a magyar katolikus társadalom lelkiismeretét felrázzuk és érdeklődését a missziókra irányítsuk. Azért a társulat újjászerveztetik, a magyar püspöki kar védelme és a Szent-László-Társulat védelme alá vétetik, a keleti misszióknak hivatalos lapja lesz. Amit a Szent Kereszt Hadserege a magyar társadalom adományaiból összegyűjt, ezt ezentúl a magyar intézményeken keresztül juttatjuk az apostoli munka szent céljaira. Ezzel Magyarország kilep a névtelenség homályából, amely eddigi tevékenységét takarta s mint ismert tényező működik a keleti missziók terén a keresztény népek versenyében. A miután a Szent-László-Társulat tevékenységének ezáltal tetemesen bővül s az eddigieknél sokkal nagyobb anyagi eszközökre lesz szüksége, mindnyájunknak kötelessége a Szent-László-Társulatot ezen anyagi eszközöknek előteremtésében támogatni.

Misszionáriusainknak nemcsak lelkipásztori és tanítói hivatásuk van, hanem ők lesznek a magyarok és törökök között a társadalmi, kulturális és gazdasági kapcsolatnak hathatós tényezői is. Azért ki valóan fontos, hogy magyar jellegű köré ezáltal domboríttassék. A legszebb reményekkel bocsátjuk keleti útjukra az első magyar misszionáriusokat turáni fajunk rokonaihoz s teljes lelkesedéssel szervezzük itthon az utánpótlás és az ellátás munkáját. Kiképezzük a Szent Kereszt magyar hadseregét, amely a szent Keletnek lelki visszahódítására s a törökökkel a kulturális és gazdasági érintkezés élenkítésére vállalkozik. Céljaink békések és barátságosak s mindkét népnek érdekét és a vérről megpecsételt szövetségének megszilárdítását szolgálják. Ha nem is áztatjuk magunkat túlságos reményekkel és a térítő munka nehézségeit komolyan számba vesszük, megbecsülhetetlen munkát végezhetnek a misszionáriusok a törökországi katolikus alattvalók és a háború után bevándorlók lelki gondozásával.

Törökországon kívül figyelmünk önként ráirányul Bulgáriára, Albániára s a Balkán egyéb népeire is. Bulgáriának hős népe, ami különösen meleg rokonszenvünk tárgya. Ez a nép a nagy világháborúban nyíltan a központi hatalmak mellé állt. Velünk küzdött és küzd. Állásfoglalásának egyik indító oka

volt a rokonmagyarokhoz való ragaszkodása. Megdobban a szívünk, mikor erre a megindító tényre gondolunk. A bulgár nép megemlékezett a viszon- tagságos órákban a rokon kötelekről, a közös őshazáról. Ezért soha nem szűnő hálával és szeretettel kell fizetnünk. Minden erőnkkel kell támogatnunk a sokat szenvedett, a monarchiához hűnek bizonyult albán nép kulturális haladását is. A részletes munka-programot a Szent-László-Társulat fogja kidolgozni s annak megvalósítását szorgalmazni. Ez a Társulat a Szent-István-Társulat mellett a magyar katolicizmus egyik legfontosabb kulturtényezője lesz. Épen azért a mai napon a Szent-István-Társulat önzetlen örömmel üdvözli új egyenjogú testvérét s őt a magyar katolikusok különös jóindulatába és áldozatkész nagylelkiségébe ajánlja.

Nagy és szent hivatás vár reánk. Készüljünk lakadatlan szorgalommal, fogjunk össze testvéri érzéssel, imádkozzunk a Szentlélek jövetelét váró apostolok buzgóságával és figyeljük az időt, midőn az isteni Gondviselés ujjá inteni fog.

Az iskola és a «többtermelés».

Sokat beszélnek és írnak ma a kevés termelésről és a megmunkálatlanul maradt földekről, amelynek nagyon sokféle oka van. Téved azonban, aki a főokok közé sorozza a népek a gazdaságban való járatlanságát. Mert gazdáink ma már nem az apáinktól tanult sablon szerint művelik földjeiket, s ha akadnak ilyenek, ez csak szorványosan fordulhat elő. A gazdasági szakiskolák, földműves iskolák, a gazdasági ismétlő iskolák, továbbá a nagybirtokosok és bérlők ma mindenféle hatással vannak a gazdaközönségre. Igaz ugyan, hogy a kisgazda birtokának csekély terjedelme miatt szántó- és aratógépekkel nem dolgozhatnak, de mindazt, amit saját előnyére fel tud használni, nemcsak megtanulja, hanem alkalmazza is gazdaságában.

Ki használta azelőtt a vetőgépeket, melyik gazdának kellett műtrágya, hol termelték azelőtt ugyanazt a gabonát és takarmányt annyiféle fajban és változatban, mint ma? A váltógazdaság, az időjárás körülményeihez való alkalmazkodás stb., ma nem ismeretlenek senki előtt.

S ha az állattenyésztést tekintem, különösen kiemelendőnek vélem, hogy a kisgazda nagyobb súlyt helyezett a nevelésre, mint sok nagybirtokos; mert ezek a hizlalásra, tehát a fogyasztásra, a nagyobb haszonra törekedtek, míg a kisemberek a neveléssel foglalkoztak. És mivel a háború tartama alatt nagyobb a fogyasztás, a kisgazdák nem képesek eleget tenni a nagy keresletnek. Ebből állott elő az állathány, húsdrágaság.

A parlagon heverő földekért sem a tudatlanságot kell előtérbe állítani, hanem főleg a munkáshányt, továbbá az önzést és szeretetlenséget.

A munkáshányt sok helyen hadi foglyokkal pótolták, másfelé az iskolás gyermekeket szorították mezei munkára. S ahol így cselekedtek, panaszra ok nincsen. Azonban voltak községek, amelyekben a lakosság csekély létszáma és a birtokok nagyobb aránya miatt a földművelési munkák elmaradtak s főleg azért, mert az ottani önző, haszonleső nép nem iparkodott felebarátján segíteni. A gazdának, főleg a magyar parasztnak ez a tulajdonsága, hogy barmaid, különösen a lovat szemefénynek tekintik s ha nem éppen szükséges, nincs

az a pénz, amelyért kocsiba vagy ekébe fogna. Nem egyszer tapasztaltam, hogy jómódú gazdák gyalog tesznek meg 5—6 kilométernyi utat a szomszédos városba s otthon lovaik tétlenül allanak az istállóban. Ne csodálkozzunk tehát azon, hogy ilyenek nem iparkodnak felebarátjaikon segíteni. Ezért igen üdvös a miniszter úrnak legújabbán kiadott rendelete, mely kötelezi a községek lakóit egymás földjeinek bemunkálására. Ennek, ha szigorúan végrehajtják, határozottan meg lesz a fogantja s emelni fogja a termés hozamát. Amde a drágaságnak és élelemhiánynak ezzel nem lesz vége, mert még más bajt is meg kell szüntetnünk. S ez lesz az iskola feladata.

Ugyanis élelmezésünknel fontos szerepet játszik a gyümölcs, a főzelék, zöldség és mindenféle konyhakerti növény. Normális időben a kertészek foglalkoznak ezzel s a köznépnek csak igen csekély töredéke tartja érdemesnek az ezzel való foglalkozást. S ennek az az oka, hogy vagy nem oktatják őket a termelésre, vagy nincs fogalmuk a jövedelmezőségről és értékesítésről. Ezt bizonyítja ama tapasztalat is, hogy míg egyes vidékek lakói ezeket keresnek a gyümölcs- és konyhakerti növényekből, addig más vidéken elpocsékolják s sokszor a trágyadombon rothad meg a rossz kezeléstől kivetett, romlásnak indult, de még használható étel.

Sokan, midőn ily könnyelműséget és tudatlanságot tapasztalnak: a tanító rovasára írják ezt és sietnek a lesajnálással. Pedig, bocsánatot kérek, ma minden tanító (kivéve talán a városon szülötteket) ért és jártas a gyümölcsfatenyésztés- és konyhakertészethben, sőt egyesek bámulatos eredményeket produkálnak. A nagy többségnek azonban az a hibája, hogy a szobájában vagy a holdban nem gazdálkodhatik. Földet, mindenekelőtt konyhakert- és gyümölcsös kertnek való földet adjon az iskolafenntartó a tanítónak. Aztán a jövedelmet ne vágja zsebre, hanem adja a tanítónak, melyet fáradságos munkájáért megérdemel.

Ha megfelelő földterület áll rendelkezésünkre, aztán a mindennapos és ismétlős tanulók egyarant részesüljenek gyakorlati gazdasági oktatásban. Ez ugyan magával hozná a tantervrevíziót, mert a népiskola mostani túlterheltsége mellett nem lehetetlen ugyan, de kissé körülményes a gazdaságtan intenzív tanítása.

E rövid cikk keretében nem jelölhetem meg ama pontokat, amelyeket tantervünkben meg kellene változtatnunk, de hangsúlyozom, hogy tanításunk nagy részét gyakorlati gazdasági alapra lehetne fektetni s alkalmas módon sok tárgyat koncentrikus körbe vonhatnánk össze. Így például a természetrajz, a beszédértelmezés-gyakorlatok stb., igen szépen összekapcsolhatók a gyakorlati gazdasággal, midőn tanulóink a gazdasági udvarban, konyhakertben munkálkodás közben az élő állatok és növényeket szemlélve, nyernének egyes tárgyakról képzeteket, alkotnának fogalmakat. Az ilyen módon való tanításnak hatásosabb eredménye lesz, mint az iskola festett képeinek, amelyeken a sok mindenféle zagyalék miatt a tanuló nem is tudja, hogy mit nézzen, mint mondják: a fától nem látja az erdőt.

A gyakorlati gazdaságtan tanítása azonban sok időt vesz igénybe s így némelyek szerint több tárgy rovasára volna. Ez tévedés. A tavaszi és őszi délutánok egészen erre a célra szentelhetők. Ezt az időt eddig olvasás-, írás-, rajzolás-, kézügyes-

ség- és gépies műveletekre fordítottuk. Okkal-móddal mindezt pótolhatjuk a téli hónapokban, vagy meghosszabbított délelőtti tanítással. Egyelőre azonban nem fejtegetem a kivitelt, hanem megmaradok amellett, hogy a gazdaságtan gyakorlati tanítása okvetlenül szükséges a népiskolában. Ezen nézetet mások is vallják, de azt állítják, hogy előbb a tanítókat képezzék ki valami egyetemi rangú professzorok. Ez más szóval azt jelenti, hogy a tanítók ismét tanuljanak egy csomó elméletet. Volt ilyen tanításban részem, nem kérek belőle.

Az elemi népiskolában a gazdasági alapelemek ismeretét a talajokat, trágyázást, vetésváltást, a legszükségesebb konyhakerti dolgokat kell tanítani. Tudjon a tanuló fákat, növényeket ültetni, gondozni, tanuljon meg ojtani, szemezni, dugványozni. Jótálok érte, hogyha tanulóink tökéletesen elsajátítják mindazt, amit a kisgazda kertészkéjében művelhet: rövid idő alatt rohamos fejlődést fognak tapasztalni a gyümölcsészet és konyhakertészet terén s így az élelmezés terén is megjavulnak az állapotok.

Ezeket az ismereteket minden népiskolai tanító megadhatja s aki oly szerencsétlen, hogy nélküli még ezen elemi dolgokat is: a világért se nagytudású professzoroktól, hanem kertészekről vagy más gyakorlati emberektől, például idősebb tanítóktól tanulja meg. Mert a tapasztalás bizonyítja, hogy a nagy tudósok inkább tudományos meghatározásokat, elméleteket tanítanak és rendszeren nagy terjedelmű birtokokat, mindenféle művészi kivitelű beosztásokat tartanak szemük előtt zsinórmértékül. Erre a kisgazdának nincs szüksége, a tanító pedig, ha passzióval foglalkozik a kertészettel: bizonyára gondoskodni fog a maga továbbképzéséről.

Vöröss Ferenc.

Tavaszi.

Tavaszi lesz nem sokára. Hiába borul ránk ez a szürke, komor, felhős ég, hiába árasztja el könnyeivel a földeket, egyszer csak ki kell derülnie. Egy kosár ibolyát küldtek haza az elesettek árváinak a magyar katonák és a feltámadó tavasznak kékszemű virága annyi meleget hozott hazafelé. Itthon még nincs tavasz, de már ébredünk. Amikor azt látjuk, hogy ott, hol a halált osztogatják, ilyen meleg szívvvel tudnak gondolni az élőkre, amikor tudjuk, hogy annyi sok dolgos kéz hanyatlik le örök nyugalomra, tudjuk, érezzük, látjuk, hogy nekünk azt a sok munkás kezét pótolni kell, azokért a csendesen álmódókért tenni kell valamit. A lelkünk tavaszának felébredt gondolatai a mi ibolyabokrétáink, amit a haza oltárára odarakunk.

Nem is oly régen nagyon panaszkodtunk, hogy a nőknek kicsi a munkaköre. Oh, van most munka elég, bár Isten látja, ilyen drágán nem akarták soha. Amit nehezen lehetett volna kivívni, azt most a szükség, az életfenntartás érdeke követeli és ma munkában áll a nő Kárpátoktól az Adriáig, faluban, városban egyaránt. Azonban ez a munkás nagyon sokban járatlan, vezető kell neki, hiszen

talán éppen az a keserű kényszer állította munkába, mert a háborúban elvesztette szíve kincsét, lelke párját, gyermekeinek atyját, kenyérkeresőjét, mindenét. Ennek a munkásnak és még nagyon sok másnak, még nem biztos lába alatt a talaj. Nem tudja, mi a munka gyönyörűsége, a szemé gyenge az égre nézni, a lába nem szilárd a földön járásban és ezt a munkást erősíteni kell, szárnyat adni a lelkének, hogy repülni tudjon, kedvet adni a munkájához és megismertetni az eredmények szépségével, hasznosságával. A munka embert kíván falun úgy, mint városban. A gyár, az ipar mind munkásra szorul és ezt követeli a föld, a mező, a szőlőtöke, hogy megfogják az eke szarvát, a gereblye, az ásó, a kapa és a nehéz kasza nyelét. Ha diadalmasan akarjuk megvívni a mezőgazdasági háborút, a nőnek is segítenie kell ebben a háborúban.

Ez a munka nehéz, fáradtsággal jár és a falusi nő, ha fel nem világosítják, keserűséggel is végezheti azt. Itt következik a nő, főképen a tanítónő szociális, felvilágosító, szép munkája, hogy a falu asszonyainak útbaigazítást, buzdítást, szerető szót adjon alkalomadtával.

A szociális teendőkre nézve útmutatást ad saját lelkének jósága, sokat látó szemei megfigyelik a bajt és ennek orvoslására önmagától rájön és amire megoldást nem talál, megelheti a Keresztény Nő praktikus tanácsaiban.

Kezdődik a tavaszi munka. Ha valaha, úgy most van legkevesebb ideje a dolgozó nőnek, hogy rendszeren ebédet főzhessen. Ennek a nehezen megoldható munkának nagy segítségére lesz az a főzőszekrény, amit itt Győrött a Keresztény Nő meglelkei szerkesztője bemutatott. A földeken elhül az étel. Erre kitünően beválik az a meleg tartó zacskó, melyet gyűrött papírból, flaneldarabból stb. készíthetünk. Az útbaigazítást, azt hiszem, megadják a Szociális Missiótársulatnál Budapesten, Gizella-tér 3. Hiszem, erősen hiszem, hogy akik fáradtságot nem kímélve, olyan melegsívűen karolták fel a szociális munkát, a legnagyobb örömmel fogadják, ha magyar tanítónők segítenek nekik a nagy munkában.

Istenem, milyen szép lenne, ha a kicsi falucskákban a tanítónők vezetése alatt a nagyobbacska lányok varrnák a kis táskát, melyből a fárasztó munka után órák múlva elővehetnék a jó meleg levest a nyári munkákban.

Minden női szívben van egy kedves, értékes virág, a segítségnyújtás virága, amely sokszor csak azért nem tud kinyílni, mert nem értünk az ápolásához, az élet, a környezet hidegsége elhervasztja, megfagyasztja. Ezért vegyük meg hozzá a kertész-könyvet, amelyből az ápolást megtanulhassuk, hogy megtaláljuk a teret, ahol a hála könnye hull rá és a szeretet napsugarában fűrdhetnek.

Tudom én, hogy a falukban is hull már az özve.

gyek könnye, kicsi hadiárvák jönnek az iskolába, akiknek az ajkára mosolyt, a lelkükbe önbizalmat, a szívükbe reményt, hitet, szeretetet adni a mások dolga. Az iskoláé, így a tanítónőké is.

Mindenki ad most a hazának. Életet, egészséget, boldogságot, aranyakat raknak a szent oltárra. A mi adományunk csak fillérek, de ki mondja azt, hogy nem volt kincsért éró a katonák illatos ibolyája, amit odatettek az oltárra? A lelkünk szerény ibolyáit adjuk az itthonmaradottaknak és két kezünk munkáját, szívünk szeretetét, lelkünk gondolatát adjuk oda a haza javára mi is. A lelkek ibolyái csak nyiljanak, illatozzanak. Jön a tavasz. *Oszoly Jolán.*

Facipő.

A börnek általában, de különösen a talpbörnek rendkívüli drágasága miatt sok mindenre gondol az ember.

Azt már régen tudjuk, hogy a slőjd nem annyira ipari, mint inkább *nevelés-egészségügyi* szempontból bír fontossággal, melyet mi általában *kézügyesítő munkának* nevezünk.

A slőjd tehát nevelés-egészségügyi tekintetben arra akar szolgálni, hogy ellensúlyozza a gyermekek szellemi megerőltetését.

Nálunk a slőjdnek első nyomaira 1797-ben találunk, a kishonti esperesség által kiadott tantervben, melyben elrendeltetik, hogy a tanítók szerdán és szombaton délután foglalkoztassák a növendékeket kisebb kézi munkákkal: házacskák építésével, fűrészaragással, stb.

Ez még nem az igazi!

A legújabb időben Svédországban indult meg egy egészségesebb mozgalom. Az elv mármost: oly tárgyak készítését tanítani, melyeknek *azonnal hasznát lehet venni*; mert a gyermek munkakedvét fokozza, ha látja, hogy valami használható dolgot készített.

Most háborús időben a slőjdet igen jól lehetne használni *facipők és japapucok* előállítására.

Tudjuk, hogy a vándorló felsővidéki tót gyerekek egyszerű fanyelű bicskájukkal — ezzel a primitív szerszámmal — bámulatos dolgokat faragnak. Ügyesebb tanítók slőjd alatt kísérletet tehetnének a facipőkkel és papucokkal.

Mindjárt olcsóbb lesz a lábbeli. *Déak Antal.*

HIREK.

Katholikus himnusz. Luspai Kálmán róm. kath. kántortanító (Eger, Gárdonyi-u. 29.) ingyen küldi meg a katolikus himnusz megzenésített szövegét mindazoknak, kik eziránt hozzáfordulnak. A szerkesztőségnek megküldött példány csinos kiállítású, szép, tiszta nyomású. Ajánljuk, hogy mindenki kérje levélben és legalább 5 fillér postabélyeget mellékeljen a portóköltökre.

Nyílt kérdés Bartha Pál szerkesztő úrhoz. Ön az állami tanítók hivatalos lapjának fogadott *«Nemzeti Kultúra»* f. évi március hó 11-én megjelent számában abból az alkalomból, hogy az okkupált Belgrád város katonai kormányzója *Werner* János alsókábeli *hadiékiértményes* róm. kath. kántortanítót Belgrád egyik iskolájához igazgató tanítójává nevezte, ille-

tőleg vezényelte ki, szükségesnek tartotta azt akk[†] kifogásolni, *hogy a kultuszminiszter úr mint illetékes tényező az állami iskolai tanítók között is találhatott volna arra megfelelő embert.* Ezen tény-körülményből kifolyólag nyílt választ kérek az alább feladott kérdésekre nézve: 1. Mennyivel alsóbbrendű tényező a kath. tanító az állami tanítónál képesítés, oktatói és nevelői működés és hazafias érzés tekintetéből? Hisz a kath. tanítók is egyformán lelkes hősiességgel küzdenek a harctéren és fáradoznak a nemzeti kultúra fejlesztésén a béke idején. 2. Miben és mennyiben bír elsőbbséggel az állami tanító a róm. kath. tanító fölött valamely hazai, avagy okkupált területen üresedésben levő, avagy ujonnan szervezett tanítói állás betöltéséhez? Rákospalota-Ujfalu, 1916. március hó 22-én. *Bertalan Vince*, az esztergomi járási róm. kath. tanítói kör elnöke.

Pályanyertes kath. tanító. A Szent-István-Társulat irodalmi pályázatán az egyik 500 koronás pályadíjat *Sommer* János, a harctéren küzdő győri kath. tanító, nyerte el Boros Éva almája c. művével.

Követésre méltó példa. A nagyváradi latin szert. püspökség és káptalan a kegyurasága alá tartozó iskolák tanítóinak az állami tanítókéhoz hasonló drágasági segílyt utalványozott.

Háborús előadások. Az Országos Paedagogiai Könyvtár- és Tanszermúzeumban f. évi március hó 17-én tartott előadások rövid vázlata: Dr. *Alexander* Bernát tud. egyetemi ny. r. tanár: *«A háború tanulságai az iskolai nevelésre»* c. előadta: A nevelés kérdése az iskolában. Tud-e az iskola nevelni, kell-e neki nevelnie? Nem tapasztaltunk-e fogyatkozásokat ezen a téren a háború előtt, nem követtünk-e el mulasztásokat?

Vannak-e a háborúnak oly tanulságai, melyek az iskolai nevelés céljának és módjának megállapítására befolyással vannak? Mit kell e tekintetben az iskolától követelnünk? Az iskolai nevelés ideálja. Mi következik belőle az iskolai nevelésre vonatkozólag?

Az iskolát a szülők, a társadalom, az állam, de az irodalom, a tudomány és művészet is támogassák nevelő feladatának végzésében. Mit tehetnek ezek az egyes tényezők külön-külön?

Dr. *Nádai* Pál f. v. iparrajziskolai tanár: *«Izlés-kultúra és szülőföldszeretet»* c. előadta:

A nemzeti öntudat erkölcsi tényezői kell, hogy kölcsönhatásban legyenek az esztétikai érzelmekkel. A hazaszeretnek vannak megfogható alapjai, tényszerű elemei, melyek a legszűkebb otthonból indulnak ki s a környezeten át a legszélső geográfiai és nemzeti egységbe nyúlnak. A katona polgári otthonát, tűzhelyét, faluját, városát, földje hagyományait védi. Akinek lelkében ezek képe tisztult, annak hazaszeretete benső és tudatos.

A művészi nevelés csak egy általános izlés-kultúra eszköze lehet. Az ember tanulja meg szépen és okosan szeretni az életet. Esztétikai gyönyöreit otthona javításán kezdje, a környezet és táj megbecsülésén folytassa. Mire tanítanak a német példák? Heimatschutz-mozgalom. A Dürerbund tevékenysége. A kisember lakása. Keletporoszországi akció. Mit vigyünk bele a nép köztudatába s mit a középosztályba? A szépművészet tiszta formáinak megőrzése és a műemlékek gondozása, mint a nevelés kérdése.

A tömegek öntudatát az izlés erejével kell közös nagy célok felé lendíteni. A történelmi stíluskorszakok nagyarányú erkölcsi és esztétikai mozgalmak voltak s a világháború megrendüléséből nagy szépségbenyomások közös törekvéseinek kell kisarjadniok.

PÁLYÁZATI HIRDETÉSEK.

Esztergomi érseki megye.

Pozsony megyei **Cziferen** megüresedett s *ápr. 13-án* megejtendő választás után május 1-én elfoglalandó kántortanítói állásra pályázat hirdettetik. Javadalmazása: hivatalos összeírás szerint 1303-92 kor. (urasági béresek stólaváltságával együtt), két szoba, konyha, kamra, pince és kertből álló szabad lakás. Köteles mindennapi és ismétlődő iskolában magyar nyelven tanítani, szentmisénél naponként és szokásos litániáknál orgonakiséret mellett énekelni (szertartásoknál gregorián-ének megkívántatik), naponként három és az istentiszteletre harangozást ellátni, halotti kiharangozásról külön díjazás mellett (versenkint 40 fillér) gondoskodni, stólailleték: kis temetés 1 kor., nagy 2 kor., búcsuztató versenkint 40 fill., de legfeljebb 8 kor., énekes sz. mise 1 kor., liberás 1-60 kor., házassági hirdetés 1 kor., évi 4 ofertorium 4 kor. Folyamodványok a róm. kath. iskolaszékre küldendők **Cziferre** (posta helyben). 139 1-1

Felsőkorompa (Pozsony m.) fiókközségben második tanítói állásra pályázat hirdettetik. Javadalmazás: községi pénztárból 100 kor. és megfelelő államsegély, 20 kor. kertpótlék, 60 kor. lakbérpótlék. Lakása 1 szoba és egy konyha. Választás *ápr. 2-án*. Pályázhatnak róm. kath. okl. tanítók és tanítónők. A pályázatok ft. **Gálik János** alsókorompai plébános, iskolaszéki elnök címére küldendők. 136 1-1

Pécsi egyházmegye.

A **lapáncsai** (Baranya m.) róm. kath. iskolaszék jun. végéig terjedő időre helyettes tanítónőt keres. Fizetése havi 90 kor., butorozott szoba és havonta 25 kor. drágasági pótlék. Jelentkezni lehet a pályázat megjelenésétől egy héten belül. 140 1-1

A **nagymányoki** (Tolna m.) róm. kath. iskolaszék kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Jövedelem: készpénzfizetés 1/3 évi előleges részletekben 1100 kor., ismétlődő iskolások oktatásáért 50 kor., faváltság 240 kor., földek jövedelme 247-70 kor., legeltetési jog 10 kor., széna és sarjúkasztás és behordás (természetben) 12 kor., stóla 130 kor., összesen 1789-70 kor., melyből tisztán tanítói fizetés 1000 kor., tisztán kántori 789-70 kor., 3 szobából, 2 konyhából, éléskamrából s az összes szükséges mellékhelyiségekből álló lakás és kert. Tan nyelv magyar, a kántori teendők német nyelven végzendők. Kántori próba céljából a személyes megjelenés szükséges, érte költség nem térítetik meg. Kötelességek a díjlevél szerint. A tanítói oklevéllel, keresztlevéllel, illetőségi és működési bizonyítvánnyal felszerelt kérvények *ápr. 2-ának* déli 12 órájáig a nagymányoki róm. kath. plébániahivatalhoz (posta helyben) terjesztendők be. **Blandl György** plébános, iskolaszéki elnök. 137 1-1

Szepesi püspöki megye.

A **ragyóci** (Szepesváralja mellett) róm. kath. kántortanítói állásra *márc. 20-ra* pályázat hirdettetik. Jövedelem: 12 hold szántóföld és rét, gabona, tüzelőfa, készpénz, megfelelő államsegéllyel kiegészítve. Új lakás és kert természetben. Tót nyelv ismerete szükséges. Felszerelt folyamodványok a ragyóci róm. kath. iskolaszékre címezve a szepesminszenti róm. kath. plébániahivatalnak (posta Szepesminszent) küldendők. 112 2-2

Szombathelyi egyházmegye.

A **barátfalvai** róm. kath. iskolánál megüresedett kántortanítói állásra pályázat hirdettetik. A törvényes tanítói javadalmon felül még körülbelül 500 kor. és 4 öl fa (természetben) tisztán kántori fizetés. Lakása: két szoba, konyha és melléképületek. Német nyelv tudása megkívántatik. Személyes megjelenés előnyös. Határidő *ápr. 16*. Róm. kath. iskolaszék **Barátfalva** (Vas m.), u. p. Szentelek. 141 1-1

A **rábahidvégi** róm. kath. iskolaszék egy helyettes tanítói állásra a háború tartamára pályázatot hirdet. Csak nőtlen férfitanítók pályázhatnak. Fizetése: egy butorozott szoba fűtéssel és takarítással, 400 kor. államsegély, 400 kor. az iskolafenntartótól. Kötelessége díjlevél szerint, ezenkívül az összes kántori teendők elvégzése, még a szünetidő alatt is. Kántori teendők elvégzéséért kap 500 kor.-t havi részletekben, ezenkívül élvezni fogja a kántort megillető összes stóla-jövedelmet. Kijutása lehet a véglegesítésre is. Választás márc. 26-án lesz. Az állás azonnal elfoglalandó. **Frim Gyula** plébános, helyettes iskolaszéki elnök, **Rábahidvég**. (Vas m.) 145 1-1

Sőjtör róm. kath. iskolaszéke tanítónői állásra *ápr. 1-ig* pályázatot hirdet. Fizetése hitközségtől évi 600 kor., egy butorozott szoba 190 kor. lakbérpótlékkal, a többi államsegéllyel kiegészítve. Állás azonnal elfoglalandó. **Pajthy Elek** iskolaszéki elnök címére intézendők. **Iskolaszék**. 144 1-1

Veszprémi egyházmegye.

Németbarnag (Veszprém m.) fiókközségben lemondás folytán megüresedett róm. kath. kántortanítói állásra az iskolaszék pályázatot hirdet. Javadalmazás: két szoba, konyha, éléskamra, pince, gazdasági épületekkel és 598 ööl kerttel. Készpénzfizetés 204 kor., 24 hl. rozs lélek-gabona 192 kor., tandíjkárpótlási államsegély 40 kor., 2^{2000/1600} hold szántóföld, 33-06 korona, stóla-jövedelem 10 korona, 20 m. hasábfű házhoz szállítva, 100 korona, kálvária kaszálás joga 10 kor., borpénz fejében 86 kor., összesen 675-06 kor., a többi megfelelő államsegély. Köteleesség díjlevélben. Tanítás nyelve magyar, istentisztelet alatt az ének német. Kántori próbával egybekötött választás *ápr. 6-án*. Személyes megjelenés szükséges, utazási költség nem térítetik meg. Pályázni óhajtó okl. férfitanítók kellően felszerelt kérvényeiket április 4-ig küldjék a vöröstői plébánia (u. p. Nagyvácszony) címére. 143 1-1

Róm. kath. okl. tanító, aki a német, tót nyelvet és zenét teljesen bírja, pusztai vagy községi iskolánál azonnali alkalmazást keres. Cím: Tanító, **Gunaraskör** u. p. **Kishegyes** (B.-Bodrog m.). 138 1-2

Felkérem kedves kollégáimat, ajánljanak nekem egy 13-16 éves hadiárvat (németajkut). Egy ezredorvos 5 éves leánykájára mellé kellene játszótársnak. Továbbá egy kézimunka, varrás és háztartásban jártas tanító árvat vagy özevegvet munkavezetőnek. Levélbeli megkereséseket kér: **Göttl Mariska** igazgatónő Budapest, II., **Hazmán-u. 11**. 142 1-1

Cseh István orgonaépítő-cég Eger. Kovács János - utca. Elvállal mindennemű orgonaátépítést, javítást, tisztítást és hangolást az ország bármely részében lelkiismeretes pontossággal, mérsékelt árban. 131-9

Stampay ének- és imakönyve **háborús énekekkel** bővítve, félvászonban 40 fill., egésvászonban 70 f., bőr vagy bársonyban 4 K. Tízre egy ingyen. Kotta ingyen, kötve 40 fill., **Köbölkuton**, Esztergom megye. A **Stampay Miklós-féle Köszöntőkönyvecske** nem nálam kapható, hanem öcsémnél **Nógrád-kisterenyén**, 1 db frco 20 fill., 12 db 2 kor. 783-16